

Helsingin hovioikeuden  
toimintakertomus  
vuodelta 2019

# Sisällysluettelo

Presidentin katsaus.....	3
Lainkäyttö.....	5
Käräjäoikeusverkoston uudistuminen .....	5
Lainkäyttötyö tilastojen perusteella .....	5
Lainkäyttöosastoilla käsiteltävät asiat.....	7
Asioiden jakaantuminen käräjäoikeuksittain.....	7
Lainkäyttötyön seuraaminen .....	8
Eräitä Helsingin hovioikeuden vuonna 2019 ratkaisemia asioita.....	8
Lainkäyttöhenkilökunnan työmäärän seuranta.....	10
Laadun hallinta ja kehittäminen .....	11
Lainkäytön yhtenäisyys.....	11
Koulutustoiminta .....	11
Käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke .....	13
Yliopistopainotteinen laatuhanke .....	13
Tarkastustoiminta.....	14
IT-asiat.....	15
Hovioikeuspiirin yhteinen tietopalveluyksikkö.....	16
Henkilöstö ja hallinto.....	17
Henkilöstö ja henkilöstörakenne.....	17
Talous .....	17
Johtoryhmä .....	18
Toimikunnat ja työryhmät .....	18
Työsuojaus ja työhyvinvointi.....	19
Yt-toiminta .....	20
Viestintä.....	20
Sivutoimiluvat ja ilmoitus sivutoimesta saadusta tulosta.....	20
Nimitysmenettely.....	21
Lausuntotoiminta .....	22
Matkat, vierailut ja tapahtumat.....	22

## Presidentin katsaus

Hovioikeus siirtyi uudelle vuosikymmenelle jonkin verran ristiriitaisissa tunnelmissa. Helsingin hovioikeuden asema Suomen suurimpana tuomioistuimena on yhä vahvistunut. Hovioikeuden tuomiopiiri laajentui vuoden 2019 alusta ja väestö on kasvanut sen vuoksi noin 150 000 asukkaalla. Hovioikeuspiirin väestö läheneekin nyt 1,7 miljoonaa, mikä on yli 30 prosenttia Suomen asukasluvusta. Niin kuin tästä toimintakertomuksesta ilmenee, hovioikeuden juttukanta on monipuolinen ja vaativa. Varmasti tämänkin vuoksi hovioikeudessa työskentely kiinnostaa, kun tarjonta hovioikeuden tuomarin, asessorin ja esittelijän tehtäviin on ollut tasokasta ja runsasta. Todettakoon, että syyskuun alusta 2020 täytettävänä oleviin seitsemään asessorin virkaan oli yli 50 hakijaa. Hovioikeudessa on voitu myös havaita, että hovioikeuspiirin kaksi uutta verkostouudistuksella luotua käräjäoikeutta, Itä-Uudenmaan käräjäoikeus ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus, ovat saaneet toimintansa hyvin käyntiin eri toimipisteissä toimimisesta huolimatta. Tätä kirjoitettaessa Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on muuttanut väistötiloihin Aviapolikseen ja valtioneuvostossa on tehty rahoitusratkaisu Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden uusien toimitilojen rakentamisesta Espoon Otaniemeen. Yhdistymiselle olennainen toimitila-asia on siten edennyt kummassakin käräjäoikeudessa hyvään suuntaan. Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että yhteistyö hovioikeuspiirin kolmen suuren käräjäoikeuden kanssa on sujunut hyvin.

Huolestuttavaa toisaalta on asioiden ja työtilanteen ruuhkautuminen hovioikeudessa. Tämä aikaisemmasta poikkeava suunta on näkynyt erityisesti vireillä olevan asiamäärän kasvussa. Kun esimerkiksi vuoden 2016 lopussa hovioikeudessa oli vain 1 334 vireillä olevaa asiaa, oli niitä vuoden 2019 lopussa jo 1 869. Tämän vuoden alussa asiamäärä nousi ainakin hetkellisesti yli kahden tuhannen. Ruuhkautuminen näkyy myös käsittelyajoissa, jotka ovat pidentyneet. Erityisesti pääkäsittelystä ratkaistavien asioiden käsittelyajat ovat kasvaneet. Etenkin riita-asioissa käsittelyaika ylittää useimmissa tapauksissa vuoden, jos asia ratkaistaan pääkäsittelystä. Valitettavaa on, että pitkät käsittelyajat koskevat sellaisiakin asioita, joissa viipymisen merkitys on asianosaisille huomattava, kuten seksuaalirikoksia ja vangittujen asioita. Hovioikeus kykenee kuitenkin edelleenkin käsittelemään valtaosan asioista kohtuullisessa ajassa. Erityisesti asioissa, joissa jatkokäsittelylupahakemus hylätään, asia on vireillä hovioikeudessa vain pari kuukautta. Todettakoon, että vuonna 2019 noin 56 prosenttia kaikista asioista pystyttiin käsittelemään kuuden kuukauden aikana.

Tätä katsausta viimeisteltäessä edellä kirjoitetut huolet tuntuvat nyt vähäpätöisiltä. Koronaviruksen vuoksi hovioikeus on kaikkien maailman muiden työpaikkojen tavoin joutunut ennen näkemättömällä tavalla rajoittamaan omaa toimintaansa tartuntariskiltä

suojautumista varten. Tämä on näkynyt myös lähes välittömästi lainkäytössä. Pääkäsitelyistä voidaan pitää enää vain pieni osa. Muusta lainkäyttötyöstä valtaosa tehdään etätyönä. Tätä kirjoitettaessa ei ole tietoa, kuinka kauan poikkeuksellinen tilanne jatkuu. Joka tapauksessa on selvää, että tilanteen normalisoituessa purettava asiaruuhka ja sen aiheuttama työmäärä tulee olemaan valtava haaste paitsi tuomioistuinlaitokselle myös muille oikeudenhoidon toimijoille. Tuomioistuimen ratkaisua odottaville asianosaisille tilanne voi olla hyvinkin ahdistava.

Asialle on varmasti eduksi, että meillä on – tavallaan sattumalta - juuri aloittanut tuomioistuinlaitoksen ylläpidosta huolehtiva erityisviranomaisen, Tuomioistuinvirasto, joka voi nyt heti toimintansa alkuvaiheessa keskittää kaiken tarmonsaa kriisitilanteen hallinnointiin ja sen jälkeisestä ajasta selviämiseen.

Jo parin viikon kokemuksen perusteella voi arvioida, että kriisin aikaiset erityisjärjestelyt voivat johtaa pysyvämpään työtapojen muuttumiseen tilanteen normalisoitumisenkin jälkeen. On esimerkiksi hyvin mahdollista, että oikeudenkäynnit etäyhteyksien välityksellä tulevat lisääntymään ja että siihen tullaan keksimään uusia tietoteknisiä ratkaisuja. Työnteon luonnekin voi muuttua. Ruotsissa vuonna 2008 käyttöön otettu järjestelmä, jossa hovioikeudet ottavat vastaan henkilötodistelun katselemalla käräjäoikeuksien videolle tallentamat todistajankertomukset, näyttäytyy myös uudessa valossa. Jos tällainen järjestelmä olisi ollut ennestään käytössä Suomessa, jossa Ruotsin tavoin näyttö otetaan uudelleen vastaan myös hovioikeudessa, istuntojen järjestäminen olisi ollut turvallisempaa ja helpompaa, kun kuultavien läsnäolo ei olisi enää tarpeen. Todettakoon, että oikeusministeriö on asettanut joulukuussa 2019 työryhmän valmistelemaan järjestelmän käyttöönottoa myös Suomessa. Työryhmässä on myös Helsingin hovioikeuden edustaja. On oletettavaa, että virusepidemia jouduttaa hankkeen etenemistä, kun sen hyödyt näkyvät uudella tavalla.

Kaiken kaikkiaan aika näyttää, milloin ja miten tästä kaikkia koskettavasta tilanteesta selvitään. Hovioikeuden on – kaikkien muiden toimijoiden tavoin – ennen kaikkea keskityttävä oman ydintehtävänsä hoitamiseen vastuullisella mutta samalla uusilla toimintatapoja etsivällä tavalla.

Minulle tämä vuosikertomus on viimeinen. Kiitän lämpimästi yhteistyöstä hovioikeuden henkilökuntaa ja kaikkia muita, joiden kanssa olen vuosien aikana työskennellyt. Toivotan kaikille tietysti myös menestystä ja voimia oikeudenhoidon parissa. Lainkäytön merkitys tai tärkeys ei ole ainakaan vähenemässä.

Mikko Könkkölä  
Presidentti

# Lainkäyttö

## Käräjäoikeusverkoston uudistuminen

Vuoden 2019 alusta voimaan tullut käräjäoikeusverkostouudistus on olennaisesti muuttanut hovioikeuspiirin käräjäoikeusrakennetta. Kun vielä vuoden 2018 lopussa hovioikeuspiirissä oli kuusi käräjäoikeutta (Helsinki, Espoo, Vantaa, Tuusula, Hyvinkää ja Itä-Uusimaa), niitä oli vuoden 2019 alusta enää kolme eli Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet.

Verkostouudistuksessa entinen, Turun hovioikeuspiiriin kuulunut Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus yhdistyi Espoon käräjäoikeuden kanssa. Samanaikaisesti Hyvinkään käräjäoikeuden Kanta-Hämeeseen kuuluneet kolme kuntaa siirtyivät Kanta-Hämeen käräjäoikeuteen. Vuoden 2019 alusta Helsingin hovioikeuspiiriin on siten muodostanut Uudenmaan maakunta ja kielellisistä syistä pieni Kymenlaakson maakuntaan kuuluva Pyhtään kunta (n. 5 500 asukasta). Kaiken kaikkiaan vuoden 2019 alusta hovioikeuspiirissä asui lähes 1,68 miljoonaa asukasta eli noin 30 prosenttia Suomen väestöstä.

## Lainkäyttötyö tilastojen perusteella

Vuonna 2019 kaikkiin hovioikeuksiin saapui yhteensä 8 453 asiaa. Hovioikeuksiin saapuneiden asioiden määrässä on siten tapahtunut pientä kasvua vuoteen 2018 verrattuna. Hovioikeuksissa annettujen ratkaisujen määrä on vuonna 2019 pysynyt edellisen vuoden tasolla (8 227 ratkaistua asiaa). Antamatta olevien asioiden määrä (niin sanottu balanssi) on kasvanut vuonna 2019 kuusi prosenttia viime vuoden tasosta.

Vuonna 2019 Helsingin hovioikeuteen saapui 3 065 asiaa eli noin 90 asiaa enemmän kuin vuonna 2018. Hovioikeuden antamien ratkaisujen määrä (2 846) on puolestaan hieman kasvanut vuodesta 2018 (2 724). Hovioikeudessa vuoden 2019 lopussa vireillä olevien asioiden määrä (1 569) on edellisvuoteen verrattuna kasvanut noin 140 asialla.

Pääkäsittelystä ratkaistujen asioiden osuus kaikista asioista oli Helsingin hovioikeudessa kertomusvuonna 26,8 prosenttia. Osuus on laskenut edellisestä vuodesta 4,3 prosenttiyksikköä. Pääkäsittelyjen yhteenlaskettu tuntimäärä oli 4 683. Laskua vuoteen 2018 verrattuna oli 730 tuntia. Yli kahdeksan tuntia kestäneitä pääkäsittelyjä oli 124 eli laskua edelliseen vuoteen oli melko paljon (noin 15 prosenttia). Yli 25 tuntia kestäneiden pääkäsittelyjen määrä (23 kpl) on puolestaan pysynyt täsmälleen samana.

Kaikista hovioikeuksiin vuonna 2019 saapuneista asioista jatkokäsittelylupajärjestelmän piiriin kuului 74,1 prosenttia. Helsingin hovioikeudessa vastaava osuus oli 70,7

prosenttia. Evätyjen lupien osuus oli sekä Helsingin hovioikeudessa että hovioikeuksissa yhteensä samaa noin 46 prosentin luokkaa.

Helsingin hovioikeudessa annettujen ratkaisujen mediaanikäsitteilyaika vuonna 2019 oli 4,8 kuukautta ja 55,7 prosenttia asioista ratkaistiin kuuden kuukauden aikana. Yksinkertaisempi juttukanta pystytään siis käsittelemään hovioikeudessa varsin nopeasti. Keskimääräinen käsitteilyaika oli 6,9 kuukautta. Muihin hovioikeuksiin verrattuna lainkäyttöasioiden käsitteilyajat ovat jonkin verran pidempiä. Käsitteilyajat vaikuttavat olevan pitenemään päin.

Asioiden osuus, joissa käsitteilyaika on ollut vähintään vuosi, on edelleen varsin korkea (19,6 prosenttia) ja nousua edelliseen vuoteen on noin kolmen prosenttiyksikön verran. Vähintään vuoden ajan vireillä olleiden asioiden määrä vuoden 2019 lopussa oli 289. Kasvua vuodesta 2018 on noin 55 prosenttia.

Vuonna 2019 hovioikeuteen saapui 1 957 rikos- tai pakkokeinoasiaa (63,9 prosenttia) ja 821 riita-asiaa (26,8 prosenttia). Saapuneiden asioiden yleisin nimike oli pahoinpitely (218 asiaa). Rikosasioissa yleisimpiä nimikkeitä olivat lisäksi huumausainerikokset, rattijuopumukset, varkaudet, ryöstöt ja petokset. Muissa kuin rikosasioissa yleisimpiä asiatyyppejä olivat ulosottovalitukset, erilaiset hakemusasiat sekä lapsen huoltoa/tapaamisoikeutta, työsuhdetta, vahingonkorvauksia ja velkomuksia koskevat asiat.

Hovioikeuden antamissa ratkaisuissa käräjäoikeuden ratkaisua ei muutettu 22,2 prosentissa asioista. Käräjäoikeuden ratkaisun perusteluja ja lopputulosta muutettiin muilta kuin epäolennaisilta osin noin 22,9 prosentissa asioista. Tutkimatta jätettiin 1,6 prosenttia valituksista, ja 2 prosenttia asioista palautettiin käräjäoikeuteen. Asianosaisten välinen sovinto vahvistettiin 1,5 prosentissa asioista.

Helsingin hovioikeuden vuonna 2019 antamista ratkaisuista yhteensä 11 on julkaistu hovioikeuksien ratkaisutietokannassa Finlexissä (FHOT).

Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen

Hovioikeus antoi 2 846 ratkaisua aikavälillä 1.1.2019–31.12.2019. Korkeimmalta oikeudelta haettiin muutosta 567 hovioikeuden kysymyksessä olevalla aikavälillä antamaan ratkaisuun eli noin 20 prosenttiin ratkaisuista. Valituslupahakemusten ja valitusten suhteellinen osuus annettuihin ratkaisuihin on pysynyt edellisvuoden tasolla.

Korkein oikeus myönsi vuonna 2019 valitusluvan 31 Helsingin hovioikeuden ratkaisemassa asiassa. Korkeimman oikeuden vuonna 2019 antamasta 112 ennakkoratkaisusta 41 koski muutoksenhakua Helsingin hovioikeuden antamasta

ratkaisusta (36,6 prosenttia). Näistä 21 oli rikosasioita ja 20 riita-asioita. Jos huomioon otetaan vain ne ennakkoratkaisut, joissa muutoksenhaun kohteena olivat hovioikeuden ratkaisut, näistä 44 prosenttia koski Helsingin hovioikeuden antamaa ratkaisua.

### Lainkäyttöosastoilla käsiteltävät asiat

Hovioikeus toimii jakaantuneena viiteen osastoon, joista kaikki käsittelevät sekä rikos- että riita-asioita. Osastolle 5 on keskitetty laajimmat asiat eli lähinnä ne asiat, joissa pääkäsittely kärjäoikeudessa on kestänyt vähintään 15 päivää. Osaston 5 yhteydessä toimivaan vastaanottoyksikköön on puolestaan keskitetty päivystysluonteisia ja yksinkertaisia asioita. Muuten asiat on jaettu tasaisesti neljän osaston kesken kuitenkin siten, että tietyt asiaryhmät on keskitetty tietyille osastoille (rootelit).

Keskitettyjä asioita ovat ensinnäkin sellaiset asiat, joissa Helsingin hovioikeus on yksin toimivaltainen. Tällaiset asiat on hovioikeudessa jaettu yhdelle osastolle ja niitä ovat muun muassa kansainvälistä lapsikaappausta, sotilasrikoksia, pitkäaikaisvankien (erityisesti elinkautisvangit) vapauttamista sekä asianajajia ja lupalakimiehiä koskevat asiat. Muita keskitettyjä asioita ovat vuokrasopimusta koskevat asiat, ulosottoasiat sekä ositus-, perintö- ja testamenttiasiat. Myös konkurssi-, yrityssaneeraus-, yksityishenkilön velkajärjestely-, osakeyhtiölaki- sekä meri- ja kuljetusoikeudelliset asiat on keskitetty omille osastoilleen.

Vuonna 2019 hovioikeuteen saapui 19 ruotsin kielellä käsiteltävää asiaa, mikä vastaa 0,6 prosenttia kaikista asioista. Ruotsinkielisten asioiden ratkaiseminen on keskitetty hovioikeuden osastoille 2 ja 4 tiettyjä rooteloituja asioita lukuun ottamatta.

Tiedustelulainsäädännön tultua voimaan 1.6.2019 hovioikeuteen on tullut uutena asiarymänä siviili- ja sotilastiedustelun tiedustelumenetelmien lupa-asioita koskevat kantelut. Asiat on keskitetty koko maan osalta ensiasteena Helsingin kärjäoikeuteen. Lupa-asiassa annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Hakijatahoilla ja tiedusteluvalvontavaltuutetulla on mahdollisuus ilman määräaikaa kannella Helsingin hovioikeudelle ja kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

### Asioiden jakaantuminen kärjäoikeuksittain

Hovioikeuteen saapuneista muutoksenhakemuksista suurin osa oli peräisin Helsingin kärjäoikeudesta. Vuonna 2019 Helsingin kärjäoikeudesta saapuneita muutoksenhakemuksia oli 1 645 (53,7 prosenttia). Itä-Uudenmaan kärjäoikeudesta muutoksenhakemuksia tuli 763 (23,9 prosenttia) ja Länsi-Uudenmaan kärjäoikeudesta 518 (16,9 prosenttia). Helsingin kärjäoikeuden osuus kaikista eri hovioikeuksiin tulleista valituksista oli 19,5 prosenttia.

Hovioikeuteen saapuu asioita ratkaistavaksi myös muualta kuin kärjäoikeuksista, kuten Suomen Asianajaliitosta. Pitkäaikaisvankien vapauttamista koskevat asiat sekä kansainväliset lapsikaappausasiat tulevat puolestaan vireille hakemuksesta.

## Lainkäyttötyön seuraaminen

Lainkäyttötyön tehokkaan järjestämisen edistämiseksi hovioikeus pyytää kolme kertaa vuodessa hovioikeuspiirinsä kärjäoikeuksia toimittamaan tiedot kärjäoikeuden käsiteltävänä olevista suurista jutuista ja niiden arvioidusta käsittelyajasta. Saatujen tietojen avulla mahdollistetaan laajojen asioiden etupainotteinen ja tehokas suunnittelu.

Hovioikeuden presidentti käy kolme kertaa vuodessa keskustelun osastojen johdon kanssa. Keskusteluissa selvitetään osaston työmäärää ja työn jakautumista, asioiden käsittelyvaiheet sekä mahdolliset viipymiset ja niiden syyt. Keskustelujen tarkoituksena on varmistaa osastojen asianmukainen toiminta ja asioiden viivytyksetön ratkaiseminen.

## Eräitä Helsingin hovioikeuden vuonna 2019 ratkaisemia asioita

Hovioikeus antoi 27.6.2019 tuomionsa ”tynnyrijutuksi” kutsutussa laajassa rikosasiassa (R 17/750), jossa yksi vastaajista oli Helsingin poliisilaitoksen huumerikosyksikön päällikkönä toiminut Jari Aarnio. Hovioikeuden pääkäsittely kesti 86 istuntopäivää ja asia ratkaistiin neljän tuomarin kokoonpanossa. Kärjäoikeuden tavoin hovioikeus katsoi Aarnion syyllistyneen viiteen törkeään huumausainerikokseen sekä törkeään todistusaineiston vääristelemiseen, oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamiseen ja lukuisiin virkarikoksiin. Kärjäoikeuden Aarniolle tuomitsemaa 10 vuoden vankeusrangaistusta ei alennettu. Korkein oikeus on joulukuussa 2019 hylännyt Aarnion valituslupahakemuksen. Kahden muun vastaajan osalta on myönnetty rajoitetut valitusluvat (VL 2019:115). Hovioikeuden tuomio on julkaistu Finlex-tietokannassa (HelHO 2019:4).

Asiassa S 17/2460 oli kysymys siitä, oliko suomalainen tuomioistuimen toimivaltainen käsittelemään pesänselvittäjän määräämistä asiassa, jossa Suomen kansalaisella oli kuollessaan asuinpaikka Italiassa. Hovioikeus katsoi toisin kuin kärjäoikeus, ettei Helsingin kärjäoikeus ollut EU:n perintöasetuksen 4 artiklan mukaisesti toimivaltainen käsittelemään pesänselvittäjän määräämistä koskevaa asiaa, vaan sen olisi pitänyt jättää pesänselvittäjän määräämistä koskeva hakemus tutkimatta.

Ensimmäisen asteen sotilasrikosasiassa antamassaan tuomiossa 25.6.2019 (SO 19/77 ja R 19/76) hovioikeus katsoi Karjalan lennoston komentajana toimineen everstin syyllistyneen esimiesaseman väärinkäyttämiseen, palvelusrikokseen ja kunnianloukkaukseen ja tuomitsi hänet sakkorangaistukseen. Everstin katsottiin



vapaaehtoisissa kertausharjoituksissa harjoituksen johtajana kohdelleen muita kertausharjoituksiin osallistuneita henkilöitä nöyryyttävällä tavalla sekä käyttäytyneen epäasiallisesti, palvelussäännön vastaisesti sekä arvoonsa ja asemaansa sopimattomalla tavalla. Eversti oli loukannut sanomisillaan useissa eri tilanteissa muita harjoitukseen osallistuneita ja arvostellut asiattomasti henkilökuntaa. Hän oli ollut harjoituksessa myös siinä määrin päihtynyt, että hänen palvelukykynsä oli alentunut.

Ensimmäisen asteen sotilasrikosasiassa antamassaan tuomiossa 25.6.2019 nro 128635 (SO 19/78) hovioikeus katsoi ilmavoimien komentajana toimineen kenraalimajurin syyllistyneen palvelusrikokseen toimiessaan Karjalan lennoston komentajan kurinpitoesimiehenä ja tuomitsi hänet sakkorangaistukseen. Ilmavoimien komentaja oli tultuaan tietoiseksi Karjalan lennoston komentajan epäilystä sotilasrikoksesta laiminlyönyt hänelle kurinpitoesimiehenä kuuluneen velvollisuuden viipymättä huolehtia siitä, että asiassa aloitetaan esitutkinta. Pyyntö esitutkinnan käynnistämisestä oli tehty pääesikunnalle vasta yli kahden kuukauden kuluttua siitä, kun ilmavoimien komentajalla oli ollut syytä epäillä lennoston komentajan syyllistyneen sotilasrikokseen. Hovioikeuden arvion mukaan tutkintapyyntöä ei olisi tehty lainkaan, jollei puolustusvoimien asessori olisi kehottanut komentajaa käynnistämään asiassa esitutkinnan.

Asiassa S 17/2442 oli kysymys siitä, oliko liikennevakuutusyhtiötä vastaan ajettun aivovamman korvaamista koskeneen vahingonkorvausasian voittanut ja tuossa asiassa oikeusapua saanut henkilö velvollinen suorittamaan niin kutsuttuun oikeudenkäyntikulurahastoon tietyt rahastosopimuksen mukaiset määrät. Rahastosopimus oli suunnattu liikennevahingossa aivovamman saaneille henkilöille, jotka sopimuksen ennen vahingonkorvausasian oikeudenkäyntiä allekirjoittamalla sitoutuivat suorittamaan rahastoon tietyn summan, jos voittavat asian. Mikäli rahastoon sitoutunut henkilö hävisi aivovammajuttunsa, rahastosta korvattiin sopimusehtojen mukaan joko hänen vastapuolelleen maksettavaksi tuomitut oikeudenkäyntikulut ja/tai hänen omat oikeudenkäyntikulunsa. Henkilö oli kiistänyt maksuvelvollisuutensa katsoen, että rahastosopimus oli oikeusapulain vastaisena mitätön ja joka tapauksessa oikeustoimilain nojalla häntä sitomaton. Hovioikeus katsoi toisin kuin kärjäoikeus, että sopimus ei ollut osaksikaan oikeusapulain säännösten tai oikeusturvavakuutuksen ehtojen tarkoituksen vastainen tai laadittu näiden ehtojen kiertämiseksi. Koska sopimusta ei ollut pidettävä henkilöä sitomattomana myöskään oikeustoimilain säännösten perusteella, hovioikeus velvoitti henkilön suorittamaan rahastoon rahastosopimuksen mukaiset määrät.

Asiassa V 17/1423 oli kysymys siitä, voitiinko hakija, joka oli tuomittu 30.3.2012 vuoden 1994 maaliskuun alun ja toukokuun lopun välisenä aikana Ruandassa tehdystä joukkotuhonnasta elinkaudeksi vankeuteen päästää ehdonalaan vapauteen. Hovioikeus katsoi, että vapauttamisharkinnassa vaikuttavia seikkoja kokonaisuutena

punnittaessa keskeinen merkitys oli annettava tekokokonaisuuden poikkeukselliselle vakavuudelle. Hakija tuli vasta tulevana keväänä suorittaneeksi elinkautisesta vankeusrangaistuksesta 12 vuotta, mikä oli edellytys vapauttamiselle. Hovioikeus päätyi siihen, että edellytykset elinkautisesta vankeudesta ehdonalaiseen vapauteen pääsemiselle eivät vielä täyttyneet edes siten, että hakija voitaisiin vapauttaa lähitulevaisuudessa ja hylkäsi hakemuksen.

Asiassa S 18/1294 oli kysymys siitä, oliko keskusrikospoliisin luovutettava lentokoneesta löytyneet ja noutamatta jätetyt 409.760 euroa löytötavaratoimistolle säilytettäväksi omistajan lukuun. Hovioikeus katsoi kuten käräjäoikeus, että löytötavaratoimistolla ei ollut oikeutta saada poliisille toimitettuja noutamatta jääneitä varoja haltuunsa ja hylkäsi löytötavarayhtiön vaatimuksen varojen luovuttamisesta sille säilytettäväksi edellisen omistajan lukuun.

### Lainkäyttöhenkilökunnan työmäärän seuranta

Hovioikeuden presidentti asetti syksyllä 2018 työryhmän (työsuunnittelutyöryhmä), jonka tehtäväksi annettiin arvioida, miten tuomarin työaika istuntojen, erityisesti pääkäsittelyjen, ja muun työn kesken voidaan parhaiten jakaa ja mikä viikon tai muun ajanjakson mukaan määräytyvä pääkäsittelymäärä voidaan asettaa tavoitteeksi ottaen huomioon tuomitsemistoiminnan laatu, työn tehokkuus ja työssä jaksaminen sekä arvioida eri vaihtoehtojen vaikutuksia käsittelyaikoihin ja hovioikeudessa vireillä olevien asioiden määrän kehittymiseen ja sitä, onko hovioikeudessa tarvetta ottaa käyttöön otanta- tai pysyväisluonteinen työaikakysely todellisen työajan selvittämiseksi. Työryhmän tehtäväksi annettiin myös tehdä ehdotukset siitä, miten osastojen lainkäyttötyö tulisi suunnitella ja järjestää, jotta asetetut tavoitteet parhaiten saavutetaan, sekä siitä, miten työnteon ja työajan seurantaa tulisi kehittää työkuormittumisen ehkäisemiseksi ja toimenpiteisiin ryhtymiseksi.

Työryhmä järjesti tammikuussa 2019 lainkäyttöhenkilöstölle kaksi viikkoa kestäneen työaikakyselyn, minkä lisäksi se kävi toukokuussa tutustumassa Svean hovioikeuden toimintaan. Työryhmän työ valmistui 28.6.2019, ja sitä käsiteltiin johtoryhmässä 6.11.2019, minkä lisäksi se esiteltiin 18.12.2019 talon henkilökunnalle. Työryhmä korosti sitä, että liian suuri pääkäsittelymäärä yhdessä juttujen vaikeutumisen kanssa johtaa tehottomuuteen, kun asioiden valmistelu jää vaillinaiseksi ja tuomion kirjoittaminen viivästyy, mitkä molemmat seikat aiheuttavat hovioikeudessa lisätyötä ja tehottomuutta. Työryhmä suositteli, että istunto- ja työmäärää osastoilla arvioidaan nykyistä tiiviimmin ja pyritään mitoittamaan niin, että kulloinkin pääkäsittelyssä käsiteltävänä olevat asiat saadaan valmisteltua riittävästi ja ratkaistua joutuisasti. Lisäksi työryhmä antoi muun muassa eri henkilöstöryhmien työskentelyä koskevia suosituksia.

# Laadun hallinta ja kehittäminen

## Lainkäytön yhtenäisyys

Hovioikeudessa toimii lainkäytön yhtenäisyyden seurantatoimikunta, joka seuraa osaltaan lainkäytön yhtenäisyyden toteutumista ja järjestää lainkäyttöhenkilöstölle lainkäytön iltapäiviä. Käsiteltävän asian koskiessa myös kansliatyötä tilaisuuteen kutsutaan lisäksi kansliahenkilökuntaa. Toimikunnassa on tuomareita jokaiselta lainkäyttöosastolta, asessoreja ja sihteereinä esittelijöitä. Toimikunta kokoontui kertomusvuonna viisi kertaa. Toimikunnan kokouksissa keskusteltiin säännöllisesti ajankohtaisista lainkäyttöasioista ja suunniteltiin lainkäytön iltapäivien ohjelmaa.

Toimikunta järjesti vuonna 2019 viisi lainkäyttöhenkilökunnalle suunnattua lainkäytön iltapäivää, joissa keskusteltiin alustusten pohjalta lainkäyttöön liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

## Koulutustoiminta

Hovioikeuden koulutustoimikunnan tehtävänä on lainkäyttöhenkilökunnan koulutustarpeen seuranta, koulutusten suunnittelu ja järjestäminen sekä henkilökunnan nimeäminen hovioikeuden ulkopuolisiin koulutustilaisuuksiin.

Koulutustoimikunta järjesti lainkäyttöhenkilökunnalle kolme koulutusiltapäivää, joiden aiheina olivat kielenhuolto, pääkäsittelyn valmistelu ja erityistilanteet sekä pakkokeinot ja tuomion täytäntöönpano. Lisäksi järjestettiin Euroopan unionin säädöksiä sekä Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä koskevaa tiedonhakukoulutusta. Koeluontoisesti osallistuttiin sähköistä työs-kentelyä esitteleviin webinaareihin. Koulutustoimikunta tiedotti lainkäyttöhenkilökuntaa hovioikeuden ulkopuolisista koulutuksista ja nimesi osallistujia niihin.

Lainkäyttöhenkilökunta osallistui oikeusministeriön, Helsingin käräjäoikeuden, Helsingin yliopiston, Helsingin Asianajajayhdistyksen ja muiden koulutuksen tarjoajien järjestämiin koulutuksiin. Yhteistyötä Helsingin käräjäoikeuden koulutuksen suunnittelijoiden kanssa parannettiin.

Koulutustoimikunta toteutti syksyllä hovioikeuden ja hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien lainkäyttöhenkilökunnalle suunnatun koulutustarvekyselyn, jossa selvitettiin lainkäyttöhenkilökunnan koulutukselle asettamia toiveita. Koulutustoimikunta laati lainkäyttöhenkilökunnan koulutussuunnitelman vuodelle 2020. Yhteistyössä kansliahenkilöstön koulutustyöryhmän kanssa laadittiin ICT-koulutussuunnitelma. Koulutustoimikunnan

järjestämässä koulutustilaisuuksissa ja koulutussuunnitelmissa on pyritty ottamaan huomioon toimikunnalle esitetyt toivomukset koulutusten aiheista.

Hovioikeuden vastuutuomarit lapsi-, työoikeus-, huumausainerikos-, talousrikos- sekä ihmiskauppa- ja seksuaalirikosasioissa jatkoivat yhteistoimintaa hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien vastuutuomareiden kanssa.

### Kansliahenkilökunnan koulutustyöryhmä

Kansliahenkilöstön koulutustyöryhmän tehtävänä on kansliahenkilöstön koulutustarpeiden selvittäminen sekä koulutusten suunnittelu ja toteutus yhteistyössä kansliapäällikön kanssa.

Kansliahenkilöstöä osallistui tammikuussa 2019 koko henkilöstölle järjestettyyn oman työn organisointia ja ajankäytön hallintaa koskeneeseen koulutustilaisuuteen, joka oli toisinto edellisen vuoden vastaavasta tilaisuudesta. Keväällä 2019 järjestettiin lisäksi kansainvälisiä tiedoksiantoja koskenut koulutustilaisuus koko kansliahenkilöstölle. Syksyllä 2019 puolestaan järjestettiin asiakirjojen seulontaa ja monikulttuurisuuden kohtaamista käsitelleet koulutustilaisuudet. Ensiksi mainittuun kutsuttiin kansliahenkilöstön lisäksi mukaan kaikki esittelijät ja jälkimmäiseen koko lainkäyttöhenkilöstö. Kansliahenkilöstö sai mahdollisuuden osallistua Helsingin käräjäoikeuden järjestämään julkisuuslainsäädäntöä koskeneeseen koulutustilaisuuteen, minkä vuoksi aiheesta ei järjestetty omaa koulutustilaisuutta. Koko henkilöstölle järjestettiin syksyllä 2019 turvallisuuskoulutuksia, jotka sisälsivät turvallisuuskävelyitä ja istuntosaliturvallisuuskoulutuksia. Kansliahenkilöstölle järjestettiin lisäksi oma erillinen henkilöturvallisuutta käsitelty koulutus.

Kansliahenkilöstölle järjestettiin koulutusta myös pienryhmissä. Virastomestareille tilattiin turvatarkastuskoulutus. Yleishallinnon virkamiehille järjestettiin Kieku-raportointikoulutus ja kirjaamon väelle Kieku-laskutuskoulutus. Kansliahenkilöstölle järjestettiin lisäksi RITU- ja Romeo-järjestelmien käyttöön perehdyttävää pienryhmäkoulutusta sekä muuta IT-koulutusta tarpeen mukaan.

Kansliahenkilöstöä osallistui kertomusvuonna oikeusministeriön järjestämiin koulutuksiin kuten yleisten tuomioistuinten kansliahenkilöstön yhteiseen koulutustilaisuuteen, hallinto-, henkilöstö- ja taloussihteereiden koulutukseen, ICT-yhdyshenkilöiden verkostotapaamiseen, AIPA:n alueellisten avainvaikuttajien ja virastokouluttajien verkostopäiville sekä AIPA:n käyttöönottoon valmistaviin DigiAamuihin ja webinaareihin.

Yksittäiset kansliahenkilöstön virkamiehet saivat mahdollisuuden osallistua ulkopuolisten tahojen järjestämiin maksullisiin koulutuksiin, jotka edistivät heidän osaamistaan virkatehtäviensä hoitamisessa. Tällainen oli esimerkiksi asiakirjahallinnan peruskurssi.

### Käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke

Helsingin hovioikeuspiirissä on toiminut vuodesta 2006 alkaen käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke. Siinä on nimetty vuosittain kehittämistyöryhmä, joka on koostunut tuomareiden, esittelijöiden, syyttäjien ja oikeudenkäyntiavustajien edustajista. Työryhmät ovat vuodesta 2006 alkaen laatineet niille kulloinkin annetusta aihealueesta raportin, joka on esitelty hovioikeuspiirin Lainkäyttöpäivässä. Tilaisuus on ollut tarkoitettu kaikille hovioikeuspiirin yleisten tuomioistuinten tuomareille, esittelijöille ja käräjänotaareille. Raportit on julkaistu hovioikeuden internetsivuilla.

Vuoden 2019 käräjäoikeuspainotteisessa laatuhankkeessa on selvitetty rangaistuksen määräämistä huumausaine-, lääke- ja dopingrikoksissa. Edellisen kerran sama aihe on ollut esillä vuoden 2006 laatuhankkeessa. Laatuhanke on ollut yhteinen Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten kanssa. Työryhmän laatima raportti on esitelty Lainkäyttöpäivässä Kansallismuseon auditoriossa 25.10.2019. Tilaisuus on videoitu suorana Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuimiin.

Edellä mainittu hovioikeuden ja hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien yhteinen laatuhanketyö on jäänyt tässä muodossa viimeiseksi. Hovioikeus ja käräjäoikeudet ovat yhdessä todenneet, että tässä laatuhanketyössä ei enää tarvita hovioikeuden ohjaavaa roolia, etenkin kun käräjäoikeuksia on hovioikeuspiirissä vain kolme. Käräjäoikeudet ovat myös valmiita etsimään uusia hovioikeuspiirien rajat ylittäviä toimintamuotoja laatuhanketyössä. Myös Tuomioistuinvirasto ottanee tässä työssä koordinoivastuuta ajan kanssa. Hovioikeus voi myös itse järjestää käräjäoikeuksien lainkäyttöväen kanssa yhteisiä tapaamisia ajankohtaisista lainkäyttöasioista.

### Yliopistopainotteinen laatuhanke

Helsingin hovioikeuspiirin yliopistopainotteisessa laatuhankkeessa on yhdessä Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kanssa järjestetty vuodesta 2003 alkaen 22 kurssia. Yliopistopainotteisen laatuhankkeen kursseilla on ollut osallistujia muun muassa hovioikeudesta, käräjäoikeuksista, syyttäjälaitoksesta ja asianajajakunnasta. Hovioikeus on työnantajana tukenut esittelijöiden ja jäsenten osallistumista yliopistollisen laatuhankkeen kursseille. Suurimman osallistujaryhmän ovatkin perinteisesti muodostaneet hovioikeuden esittelijät.

Osallistujia laatuhankkeen kursseilla on tähän mennessä ollut lähes 300. Kurseille osallistumalla ja niihin kuuluvat kirjalliset työt artikkeleina julkaisemalla on ollut mahdollista suorittaa ammatillinen oikeustieteen lisensiaatin tutkinto. Tutkinnon on tähän mennessä suorittanut 28 henkilöä. Helsingin yliopisto on sittemmin päättänyt lakkauttaa ammatillisen oikeustieteen lisensiaatin tutkinnon. Opinto-oikeutta ammatillisen lisensiaatin tutkinnon suorittamiseen on voinut hakea kevääseen 2019 saakka.

Yliopistollinen laatuhanke on vuodesta 2004 alkaen tuottanut yhteensä 16 julkaisua. Kaikki julkaisut löytyvät hovioikeuden julkisilta verkkosivuilta. Vuonna 2004 valmistunut ensimmäinen julkaisu koski rikosoikeuden uudistuneita yleisiä oppeja. Tämän jälkeen on laadittu julkaisut rikustuomion perustelemisesta (2005), todistusoikeudesta (2006), talousrikosoikeudesta (2007), kansainvälisestä oikeusavusta (2007), työoikeudesta (2009), viestintäoikeudesta (2010), asiantuntemustiedosta ja asiantuntijoista oikeudessa (2011), perus- ja ihmisoikeuksista rikosprosessissa (2012), rangaistuksen määräämisestä (2013) ja lapsen asemasta kansainvälistyvässä maailmassa (2013). Viime vuosina ilmestyneet julkaisut (2015, 2016, 2017, 2018 ja 2019) ovat käsitelleet rikosoikeutta ja rikosprosessioikeutta.

Syksyllä 2018 ja keväällä 2019 pidettiin kurssi "Valittuja kysymyksiä rikos- ja rikosprosessioikeudesta III". Kurssin vastuopettajina toimivat professori Raimo Lahti ja oikeusneuvos Pekka Koponen. Kurssilla oli 34 osallistujaa, joista 23 hovioikeudesta. Lisäksi yksittäisille luennoille osallistui 22 henkilöä. Kurssilla laadituista artikkeleista kootaan julkaisu, joka ilmestyy keväällä 2020. Julkaisussa on 14 artikkelia.

Syksyllä 2019 alkoi kurssi "Valittuja kysymyksiä rikos- ja prosessi- ja vahingonkorvausoikeudesta". Kurssin vastuopettajina toimivat edelleen professori Lahti ja oikeusneuvos Koponen. Kurssilla on 32 osallistujaa, joista 22 on hovioikeudesta. Syksyllä 2019 järjestetyille yksittäisille luennoille osallistui 16 henkilöä. Seminaarit toteutetaan talvella 2020. Myös tästä kurssista on tarkoitus laatia artikkelijulkaisu.

## Tarkastustoiminta

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n mukaan 1 momentin mukaan hovioikeus valvoo tuomiopiirinsä käräjäoikeuksien toimintaa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi. Hovioikeuden työjärjestyksen mukaan hovioikeus valvoo hovioikeuspiiriin kuuluvien käräjäoikeuksien toimintaa suorittamalla käräjäoikeuksissa säännöllisesti tarkastuksia sekä ryhtymällä selvitystoimiin käräjäoikeuden toiminnasta tietoonsa saamien seikkojen vuoksi. Tarkastuksissa selvitetään erityisesti kä-

räjäoikeuden lainkäyttötyön järjestämistä, työn jakautumista, käsittelyaikoja, oikeusturvan toteutumista käräjäoikeuden toiminnassa, asiakaspalvelua sekä käräjäoikeuden toimintakykyä.

Kertomusvuoden aikana hovioikeus teki kirjalliseen aineistoon perustuvan tarkastuksen hovioikeuspiirin käräjäoikeuksiin. Tarkastus kohdistui vuoden 2018 lopun tilanteesta annettuihin tilastotietoihin ja tuli siten käsittämään käräjäoikeuksien tilanteen ennen yhdistymistä. Hovioikeus antoi kertomusvuonna tarkastuskertomuksen tekemistään havainnoista ja johtopäätöksistä.

Hovioikeus antoi maaliskuussa 2020 kertomuksen alioikeuksien valvonnassa vuonna 2019 havaitsemistaan seikoista valtioneuvoston oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle. Kertomuksessa on käsitelty muun ohella erään käräjätuomarin menettelyä virassaan sekä käräjäoikeuksien rikostuomiosovelluksesta suorittamatta jääneitä jakeluita.

## IT-asiat

Yleisten tuomioistuinten AIPA-tietojärjestelmä tulee lähivuosina luomaan edellytykset asiakirjojen sähköiselle vireilletulolle ja käsittelylle hovioikeudessa sekä arkistoinnille tai siirtämiselle korkeimpaan oikeuteen. AIPA-tietojärjestelmä on toistaiseksi otettu käyttöön vain eräissä jutturyhmissä käräjäoikeuksissa ja syyttäjälaitoksessa.

AIPA-järjestelmän käyttöönottoon valmistauduttaessa hovioikeus on viime vuosina pyrkinyt mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään olemassa olevien tietojärjestelmien ominaisuuksia ja mahdollisuuksia sähköisiin työtapoihin ja samalla harjaannuttamaan henkilöstöä uusiin työtapoihin. Hovioikeudessa on myös arvioitu henkilöstön ICT-osaamista ja valmisteltu osaamisen kehittämistä.

Asian sähköistä läpivirtausta on eri vaiheissa lisätty. Asian vireilletulovaiheen osalta hovioikeuden ja hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien käytössä on yhteinen verkkolevy. Vuonna 2019 sen kautta hovioikeuteen siirrettiin käräjäoikeuksista suppeita asioita, jotka käräjäoikeus oli käsitellyt pääosin sähköisesti.

Sähköisten työtapojen edistämiseksi hovioikeuden asianhallinnassa laajennettiin ns. sähköisen kansion käyttöä. Sähköiseen kansioon tallennetaan valitukset, vastaukset ja käräjäoikeuden tuomio sekä muu keskeinen aineisto. Esimerkiksi asian jatkokäsittelylupavaihe on lähes kaikissa asiaryhmissä kokonaan sähköinen.

Loppuvuonna 2019 sovittiin Etelä-Suomen syyttäjäalueen aloitteesta, että hovioikeuden tuomio toimitetaan syyttäjille vain sähköisesti, mikä vähentää asiakirjojen käsittelyä sekä hovioikeudessa että syyttäjäalueella.

Hovioikeus on sisäisessä seurannassa käytettävissä olevin keinoin kiinnittänyt erityistä huomiota rikostuomiosovellus RITU:un hovioikeudessa tallennettujen tietojen oikeellisuuteen ja jakeluiden muodostamiseen. Kansliahenkilöstön RITU-osaamista on kehitetty.

Keväällä 2019 hovioikeus siirtyi Valtorin tarjoamiin yhtenäisiin Valtti-työasemiin. Sen myötä tuli muun muassa mahdolliseksi Skype-videoneuvotteluiden käyttäminen kokous- ja neuvottelutilanteissa sekä istunnoissa. Samalla hovioikeuteen saatiin kattava langaton verkko. Sen ansiosta verkkoyhteys säilyy ilman eri kytkentöjä siirryttäessä työhuoneesta esittely- tai istuntosaliin. Samalla istuntosaleihin saatiin myös asianosaisten ja yleisön käyttöön erillinen langaton vierasverkko.

Vuoden aikana pöytäpuhelimet vaihdettiin matkapuhelimiin, mikä mahdollisti sähköpostin ja kalenterin etäkäytön sekä paransi henkilökunnan tavoitettavuutta.

Hovioikeus on nyt toiminut Salmisaaren toimitiloissa lähes kymmenen vuoden ajan. Istuntosalien tekniikka on pääosin alkuperäistä ja sen vuoksi jo epäyhteensopivaa ja osaksi epävakaata. Odotettavissa on, että istuntosalitekniikka uudistetaan lähivuosina, minkä vuoksi toistaiseksi on tehty lähinnä välttämättömiä korjauksia.

Hovioikeuden edustajat osallistuvat vuoden 2019 aikana edelleen monipuolisesti niin AIPA-hankkeeseen kuin nykyisen RITU-järjestelmän jatkokehitykseen ja ylläpitoon.

### Hovioikeuspiirin yhteinen tietopalveluyksikkö

Hovioikeus ja hovioikeuspiirin käräjäoikeudet yhdistivät 17.6.2019 kirjasto- ja tietopalvelunsa sekä perustivat Salmisaaren oikeustaloon yhteisen tietopalveluyksikön. Tietopalveluyksikkö mahdollistaa tietopalvelujen tarjoamisen koko hovioikeuspiirille, hankintojen keskitetyn koordinoinnin yhteisen hankintaohjelman kautta, koulutusten keskitetyn suunnittelun sekä yhtäaikaisen tiedottamisen yhteisen intranet-sivuston kautta.

Tietopalveluyksikkö aloitti toimintansa kahden virkamiehen voimin (2 htv). Hovioikeuden informaattikko määrättiin vastaamaan hovioikeuspiirin tietopalvelusta ja sen kehittamisestä, ja Helsingin käräjäoikeuden informaattikko puolestaan määrättiin hoitamaan näitä tehtäviä yhdessä hovioikeuden informaattikon kanssa sekä toimimaan tämän sijaisena. Myös Itä- ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet ilmaisivat mahdollisen valmiu-



tensa antaa oman työpanoksensa tietopalveluyksikön käyttöön tulevaisuudessa. Tietopalveluyksikköön nimettiin yhteinen kirjastotoimikunta, jonka tehtäväksi määriteltiin tietopalveluyksikön kehittäminen. Hovioikeus ja hovioikeuspiirin käräjäoikeudet nimesivät omat edustajansa kirjastotoimikunnan jäseniksi.

## Henkilöstö ja hallinto

### Henkilöstö ja henkilöstörakenne

Hovioikeuden vuoden 2019 henkilötyövuositoteuma on noin 158. Henkilötyövuosissa mitattuna hovioikeudessa on kertomusvuonna työskennellyt 71,6 tuomaria (ml. asessorit), 31,7 esittelijää ja 54,8 muuhun henkilökuntaan kuuluvaa virkamiestä (ml. kaksi käräjänotaaria, yksi oikeustradenomiharjoittelija ja kaksi korkeakouluharjoittelijaa). Hovioikeudessa on lisäksi työskennellyt yksi palkkatuella työllistetty henkilö (1 htv).

Hovioikeudessa on vuoden 2019 aikana ollut määräaikaisessa virkasuhteessa tuomareita 22,2 henkilötyövuotta (joista budjettiviroilla 5,5 henkilötyövuotta), esittelijöitä 29,9 henkilötyövuotta ja muuta henkilökuntaa 25,7 henkilötyövuotta. Hovioikeuden vakinaisiin virkoihin nimittämistä koskevat luvut ilmenevät jäljempänä. Hovioikeudessa on aloittanut kertomusvuonna yhteensä 47 viraston ulkopuolelta palkattua henkilöä. Heistä 16 on ollut tuomareita (ml. 3 asessoria), 18 esittelijää (ml. 2 käräjänotaaria) ja 16 kansliahenkilöstöön kuuluvaa virkamiestä (ml. harjoittelijat). Kaikki uudet esittelijät ovat aloittaneet määräaikaisissa virkasuhteissa. Hovioikeuden vakinaisista, vuoden alusta virkavapaalla olleista esittelijöistä neljä on kertomusvuonna nimitetty toiseen virkaan, joko hovioikeuteen tai toiseen tuomioistuimeen. Lisäksi 18 pääasiassa määräaikaisessa virkasuhteessa ollutta esittelijää on jäänyt kertomusvuoden aikana virkavapaalle toisen tehtävän hoitamisen tai perhevapaan vuoksi. Kansliahenkilökunnasta 12 virkamiestä on ollut vuoden alusta taikka jäänyt vuoden aikana virkavapaalle. Yksi kansliahenkilöstöön kuuluva virkamies on irtisanoutunut ja yhdelle on myönnetty ero eläkkeelle jäämisen johdosta. Kertomusvuonna on saanut nimityksen muualle yksi sekä jäänyt eläkkeelle neljä hovioikeuden jäsentä.

### Talous

Hovioikeudelle osoitettiin vuodelle 2019 määrärahoja yhteensä noin 14 090 000 euroa. Näihin sisältyivät vuodelta 2018 säästyneet noin 100 000 euroa, jotka siirtyivät vuoden 2019 määrärahoihin. Hovioikeus on vuoden 2019 aikana käyttänyt määrärahoja noin 13 970 000 euroa eli käyttämättä jäi noin 120 000 euroa. Tämä on johtunut lähinnä henkilöstövajeesta aiheutuneista säästöistä palkkakustannuksissa. Henkilöstövaje johtuu henkilökunnan vaihtuvuudesta, jota on ollut kaikissa henkilöstöryhmissä. Hovioi-

keus ei ole kyennyt heti paikkaamaan syntynyttä henkilöstövajetta, kun otetaan huomioon henkilöstövaihdojen ja hovioikeudessa käsiteltävien nimitysasioiden määrä sekä rekrytointiin kuuluva aika.

Hovioikeuden toimintamenoista 76,7 prosenttia muodostui palkkakustannuksista, 18,6 prosenttia toimitilojen vuokratilakustannuksista ja 4,7 prosenttia muista menoista.

## Johtoryhmä

Hovioikeuden johtoryhmä on muissa kuin lainkäyttöasioissa keskeinen suunnittelu- ja valmisteluelin, joka toimii presidentin apuna. Johtoryhmään kuuluvat presidentti, osastojen johtajat sekä kansliapäällikkö. Myös vastaanottoyksikön vastuutuumari osallistuu kokouksiin.

Kertomusvuonna johtoryhmä kokoontui 15 kertaa. Johtoryhmässä käsiteltiin valmiitelevasti kaikki hovioikeuden johtamista koskevat asiat, kuten lainkäytön ja koulutuksen järjestämiseen, nimityksiin, organisaatioon, työhyvinvointiin ja erilaisiin selvityksiin liittyviä kysymyksiä.

Johtoryhmän laajennettuun kokoonpanoon kuuluvat varsinaisten jäsenten lisäksi osaston johtajien sijaiset sekä eri henkilöstöryhmien valitsevat edustajat. Vuonna 2019 laajennetussa kokoonpanossa käsiteltiin muun ohella vuoden 2020 resurssitarpeita ja hovioikeuden työjärjestyksen päivittämistä.

## Toimikunnat ja työryhmät

Hovioikeudessa toimii työjärjestyksen mukaan yhteistyökomitea, työsuojelutoimikunta, lainkäytön yhtenäisyyden seurantatoimikunta, käsikirjatoimikunta ja koulutustoimikunta sekä tuomarin ja hovioikeuden esittelijän määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitämistä samoin kuin hovioikeuden esittelijän vakinaiseen virkaan nimittämistä valmiitelevat toimikunnat. Presidentin asettamia muita pysyväisluonteisia toimikuntia ja työryhmiä ovat turvallisuustyöryhmä, kansliahenkilöstön koulutustyöryhmä, lausuntovaliokunta, kirjastotoimikunta, Tyhy-ryhmä ja hovioikeuden osastokanslioiden toiminnan kehittämistyöryhmä. Henkilöstöä hovioikeudessa edustavat henkilöstöryhmien asettamina jäsen-, esittelijä- ja kansliatoimikunnat.

## Työsuojelu ja työhyvinvointi

### Yleistä

Henkilökunnan työhyvinvointiin ja jaksamiseen kiinnitetään huomiota monin eri tavoin. Työhyvinvointiin liittyviä kysymyksiä käsitellään johtoryhmässä, osastokokouksissa ja kehityskeskusteluissa. Kehityskeskustelut käydään vuosittain koko henkilökunnan kanssa. Hovioikeudessa on kaikkia henkilöstöryhmiä edustava työsuojelutoimikunta ja työhyvinvointiryhmä.

Henkilökunnan fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista pyritään huolehtimaan henkilökunnan käyttöön annettavilla liikunta- ja kulttuuriseteleillä, tukemalla henkilökunnan ruokailua ja tarjoamalla henkilökunnan käyttöön maksuttomat kahviautomaatit.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2019 oli yhteensä 882 päivää. Luku on noussut edellisestä vuodesta, mikä osittain selittyy tilastointitavan muutoksella. Hovioikeudessa noudatetaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa varhaisen tuen toimintamallia (ns. VATU-malli) työkykyriskien varhaisesta puuttumisesta ja hallinnasta sekä työkyvyn ylläpidon tukemisesta. Hovioikeuden työterveyspalveluista vastaa Suomen Terveystalo Oyj.

### Työsuojelutoimikunta

Hovioikeuden työsuojelutoimikunta kokoontui yhdeksän kertaa. Toimikunta käsitteli työterveyshuollon ja työsuojelun toimintasuunnitelmia, hovioikeuksien työtyytyväisyystutkimuksen tuloksia sekä varhaisen tuen toimintamallia, jonka tarkoituksena on seurata ihmisten jaksamista ja tarvittaessa puuttua tilanteeseen ajoissa niin, ettei sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyttä pääsisi kehittymään. Toimikunta käsitteli lisäksi hovioikeuden päihdeohjelmaa, edellistä vuotta koskevia työterveyshuollon raportteja sekä työyhteisösovittelijan tarvetta hovioikeudessa. Lisäksi työsuojelutoimikunnassa kiinnitettiin huomiota jatkuvaan kiireen tuntuun ja keskusteltiin siitä, miten työssäjaksamista voitaisiin edistää ja uupumista ennaltaehkäistä. Toimikunnassa keskusteltiin myös mahdollisuudesta järjestää koko henkilökunnalle yhteinen työhyvinvointipäivä.

### Työhyvinvointiryhmä

Työhyvinvointiryhmä kokoontui kertomusvuonna yhdeksän kertaa. Työhyvinvointiryhmä oli mukana päivittämässä ja viimeistelemässä hovioikeuden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Ryhmä järjesti hovioikeuden henkilökunnan yhteisen kesänaloitustilaisuuden hovioikeuden tiloissa 14.6.2019 sekä hovioikeuden virkistysiltpäivän Poliisien kesäkodilla 5.9.2019.

## Yt-toiminta

Yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 7 §:n mukaisena yhteistoimintaelimenä toimii hovioikeudessa yhteistyökomitea. Yhteistyökomitea kokoontui vuoden aikana kymmenen kertaa. Yhteistyökomiteassa käsiteltiin muun muassa vuoden 2020 budjettia sekä lainkäyttö- ja kansliahenkilökunnan koulutussuunnitelmia. Lisäksi yhteistyökomiteassa käsiteltiin viestintäsuunnitelmatyöryhmän, puheenjohtajan määräytymisperusteita koskevan työryhmän ja henkilötodistelun vastaanottamista videotallenteelta hovioikeudessa koskevan työryhmän asettamista. Lisäksi käsiteltiin esimerkiksi hovioikeuden polkupyöräpysäköinnin edellytysten parantamista.

## Viestintä

Hovioikeus pyrkii kehittämään viestintää siten, että se vastaa avoimen tietoyhteiskunnan vaatimuksia. Viestinnän lähtökohtana on oma-aloitteinen ja aktiivinen tiedottaminen sekä laadukas asiakaspalvelu. Hovioikeuden ulkoisia internetsivuja pyritään jatkuvasti kehittämään asiakkaiden tarpeita paremmin palveleviksi.

Vuoden 2019 aikana asetettiin viestintätyöryhmä, jonka tehtävänä on päivittää hovioikeuden viestintäsuunnitelma.

Helsingin hovioikeus otti kertomusvuonna käyttöön tilin yhteisöpalvelu Twitterissä. Tilillä julkaistiin muun ohella linkkejä hovioikeuden lainkäyttöasioita koskeviin tiedotteisiin.

Kertomusvuonna annettiin 35 lainkäyttöasiaa koskevaa tiedotetta.

## Sivutoimiluvat ja ilmoitus sivutoimesta saadusta tulosta

Hovioikeus myönsi vuonna 2019 hovioikeuden tuomareille ja esittelijöille 22 sivutoimilupaa. Niistä pääosa koski luennointi- tai muita koulutustehtäviä sekä erilaisten lautakuntien, toimikuntien tai vastaavien toimielinten jäsenyyksiä.

Hovioikeuden johtoon vuonna 2019 kuuluneista hovioikeuden presidentti ja yksi hovioikeuden osaston johtaja (Timo Ojala) tekivät 31.5.2019 mennessä vuonna 2018 sivutoimistaan saamista tuloista tuomioistuinlain 9 luvun 7 §:n mukaisen ilmoituksen. Ilmoitus tehdään, kun sivutoimesta saadut tulot ovat vuoden aikana ylittäneet 10 000 euroa. Ilmoitus on annettava viimeistään tulon kertymistä seuraavan kalenterivuoden toukokuun loppuun mennessä. Ilmoitus on julkinen.

Sivutoimet, sidonnaisuudet ja tulotiedot merkitään sähköiseen valtakunnalliseen rekisteriin.

## Nimitysmenettely

Hovioikeudessa käsiteltiin vuonna 2019 yhteensä 240 vakinaista tai määräaikaista virkaa/virkasuhdetta koskevaa nimitysasiaa (mukaan lukien käräjäoikeuksien tuomarin virrat). Hovioikeuden haettavaksi julistamiin virkoihin/virkasuhteisiin saatiin hakemuksia yhteensä 477. Koska kukin hakemus voi kohdistua useampaan kuin yhteen virkaan, hakemuksia saatiin laskennallisesti yhteensä 1 502.

### Vakinaiset tuomarin virrat

Hovioikeuden kokoonpano, johon kuuluvat presidentti ja osaston johtajat, antaa tuomarivalintalautakunnalle lausunnon hovioikeuspiirin käräjätuomarin ja käräjäoikeuden päällikkötuomarina toimivan laamannin sekä hovioikeudenneuvoksen vakinaista virkaa koskevassa nimitysmenettelyssä. Lausuntoja annettiin vuonna 2019 seuraavasti:

#### Hovioikeuden tuomarin virrat

13 virkaa, 135 virkahakemusta ja 57 eri hakijaa, 6 aukijulistamista.

#### Hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien tuomarin virrat

25 virkaa, 272 virkahakemusta ja 194 eri hakijaa, 18 aukijulistamista.

### Määräaikaiset tuomarin virkasuhteet/tehtävät

Hovioikeus teki myös lukuisia nimityksiä hovioikeudenneuvoksen tai osaston johtajan määräaikaiseen virkasuhteeseen/tehtävään:

#### Määräaikaiset tuomarin virkasuhteet/tehtävät, jotka on julistettu haettavaksi

14 virkaa, 121 virkahakemusta ja 41 hakijaa, 5 aukijulistamista. Luvut sisältävät 3 tuomarin-koulutuslautakunnan haettavaksi julistamaa asessorin virkaa, joiden osalta hovioikeus laati esityksen korkeimmalle oikeudelle, joka teki nimityspäätöksen. Lisäksi hovioikeus antoi määräyksen yhteensä 3 osaston johtajan ja 5 osaston johtajan sijaisen tehtävään.

#### Määräaikaiset (alle 6 kk:n) tuomarin virkasuhteet, joita ei ole julistettu haettavaksi

18 määräaikaista virkasuhdetta.

### Kielituomarin virrat

Valtioneuvoston asetuksen 13.10.2016/866 mukaan Helsingin hovioikeudessa tuli olla neljä hovioikeudenneuvoksen virkaa, joihin kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena on tuomioistuinlain (673/2016) 10 luvun 11 §:ssä tarkoitettu kielitaito. Hovioikeudessa työskenteli vuonna 2019 viisi hovioikeudenneuvosta, jotka täyttivät tämän kelpoisuusvaatimuksen.

## Esittelijän virat

Vakinaisiin esittelijän virkoihin tehtiin 18 nimitystä vuonna 2019. Määräaikaisiin virkasuhteisiin nimitettiin yhteensä 18 uutta esittelijää. Avoimia hakemuksia saapui 40 kappaletta.

## Kanslian virat

Hovioikeudessa tehtiin vuonna 2019 nimitykset seuraaviin vakinaiisiin kansliahenkilökunnan virkoihin: apulaishallintopäällikön Y 16 virka, kirjaajan Y 14 virka, notaarin Y 14, Y 13 ja Y 12 virat sekä kolme lainkäyttösihteerin Y 9 virkaa. Määräaikaisista kanslian virkasuhteista tehtiin 81 nimityspäätöstä.

## Tuomarivalintalautakunta

Tuomarivalintalautakunnan jäsenenä toimii presidentti Mikko Könkkölä.

## Lausuntotoiminta

Hovioikeus antoi vuonna 2019 lausunnot:

- henkilötodistelun vastaanottamisesta videotallenteelta hovioikeudessa (26.6.2019)
- hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 38/2019 vp) (21.8.2019)

Hovioikeuden presidentti oli kuultavana eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnassa hallituksen esityksestä eduskunnalle liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 91/2019 vp). Hovioikeudenneuvos Kaarlo Hakamies oli kuultavana eduskunnan lakivaliokunnassa kansalaisaloitteesta, jossa vaadittiin, että raiskauskriminalisointia muutettaisiin niin, että tunnusmerkistön täyttymisen kannalta keskeistä olisi jatkossa uhrin suostumuksen puuttuminen (KAA 2/2019 vp).

## Matkat, vierailut ja tapahtumat

Kertomusvuonna hovioikeudessa vieraili tuomareita muun muassa Latviasta (27.–28.2.2019) ja European Judicial Training Networkin (EJTN) AIAKOS-vaihto-ohjelman kautta kuudesta Euroopan valtiosta (Ranska, Belgia, Puola, Espanja, Bulgaria ja Romania) 4.–8.11.2019. Lisäksi hovioikeudessa vieraili muun ohella syyttäjiä Italiasta, opiskelijaryhmiä Pohjois-Tapiolan, Tapiolan ja Otaniemen lukioista sekä Helsingin kuvataidelukiosta, Espoon lautamiehiä, kärjänotaareita hovioikeuspiirin kärjäoikeuksista sekä Suomen Journalistiliitto ry.

Helsingin hovioikeus isännöi hovioikeuksien johdon neuvottelupäivää 14.3.2019. Lisäksi hovioikeus järjesti hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien laamaneille ja hallintojohtajille suunnatun päällikkökokouksen 17.6.2019.

Elokuussa 2019 Helsingin hovioikeus järjesti pohjoismaisten ylioikeuksien päällikkötuomareille suunnatun kokouksen Lappeenrannassa. Kokoukseen osallistuivat Suomesta kaikkien viiden hovioikeuden presidentit, Ruotsista hovioikeuksien ja kamarioikeuksien presidentit, Tanskan kahden ylioikeuden presidentit, Norjan ylioikeuksien päällikkötuomarit sekä Islannin Landsrétturin presidentti. Lisäksi Helsingin hovioikeuden presidentti osallistui kertomusvuonna muun ohella Roomassa järjestettyyn Euroopan unionin ylioikeuksien presidenttien kokoukseen.

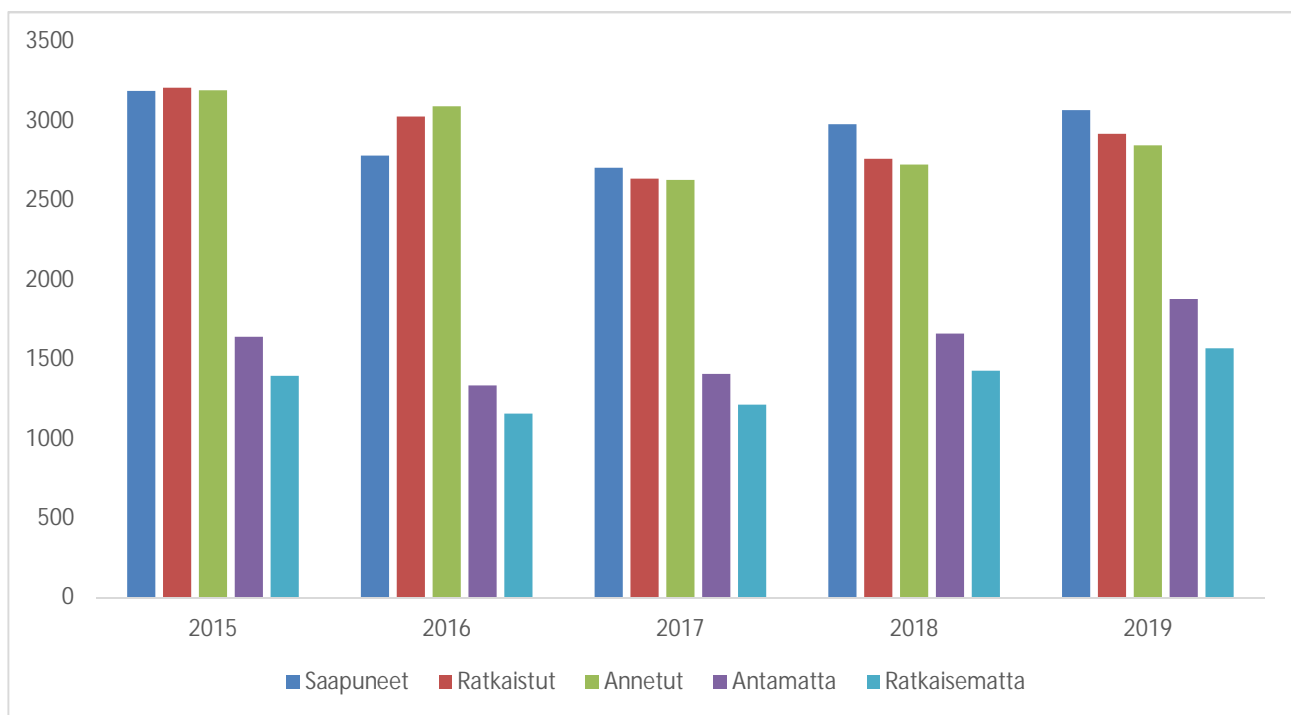
Hovioikeuden asessorit Jenny Andersson-Trontti, Katja Harakka ja Matti Pyöriä osallistuivat EJTN Themis-kilpailun kesällä 2019 Sofiassa järjestettyyn välierään ja syksyllä 2019 Bordeaux'ssa järjestettyyn loppukilpailuun.

Hovioikeuden virkistyspäivä pidettiin 5.9.2019 ja pikkujoulut 13.12.2019.

## Liite 1

### Helsingin hovioikeuden tilastoja vuosilta 2015 – 2019

Vuosi	Saapuneet	Ratkaistut	Annetut	Antamatta	Ratkaisematta
2015	3186	3208	3192	1640	1395
2016	2781	3028	3089	1334	1159
2017	2703	2636	2629	1407	1214
2018	2978	2759	2724	1660	1428
2019	3065	2918	2846	1879	1569





## Liite 2

### Helsingin hovioikeuden työjärjestyksen mukainen organisaatiokaavio

